

ции по созданию благоприятных условий развития процесса бизнес-планирования в Украине.

Ключевые слова: бизнес-планирование, треугольные числа, нечеткие множества.

УДК 338.432:631.11

СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

І. Сєвідова, докторант

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Постановка проблеми. У сучасних умовах вимагають глибокого наукового дослідження та практичного вирішення питання формування регіональних овочевих ринків. Ринок овочевої продукції є одним із найважливіших сільськогосподарських ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам формування та розвитку сучасних сільськогосподарських ринків присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених-економістів. Важливі теоретичні та методологічні питання викладені в наукових працях видатних учених сучасної економічної та сільськогосподарської науки: Ю. Агірбова, А. Алтухова, В. Набокова, П. Саблука та ін.

Постановка завдання. Нашою метою було вивчення сучасних трансформаційних процесів на сільськогосподарському ринку України.

Виклад основного матеріалу. Обсяг виробництва валової продукції сільськогосподарськими підприємствами Харківської області знизився порівняно з 1990 р. майже на 60 % [9]. За період перетворень аграрного сектору в багатьох сільськогосподарських підприємствах скоротилися обсяги виробництва і площі посіву більшості сільськогосподарських культур, у тому числі й овочів, споживання яких у теперішній час удвічі менше від науково обґрунтованої норми. На думку Ю. Агірбова, «переміщення виробництва в ОСГ, незважаючи на вищу врожайність у них плодів і овочів, стабілізуючої ролі не відіграло, оскільки ці господарства також піддаються впливу негативних чинників ринкових відносин. Хоча нині вирощуються значні обсяги овочів і плодів, але переважно це чисто натуральне виробництво з величезними витратами людської праці. Значну частину вирощеної продукції споживають виробники та їхні сім'ї і для реалізації не використовують. Ця тенденція звужує ринок споживача, сировинну базу плодоовочевої промисловості [1, с. 20] (тут і далі переклад наш – І. С.).

Основною причиною відставання виробництва овочевої продукції від зростаючих у ній потреб населення є трансформація галузі, яка проявилася в порушенні сівозмін, різкому зменшенні обсягів внесення органічних і мінеральних добрив, зношеності наявної техніки. Більшість овочевих підприємств не в змозі застосову-

вати інтенсивні технології вирощування овочевих культур і впроваджувати досягнення НТП.

Основними чинниками успіху підприємства в конкурентній боротьбі є завоювання й утримання конкурентних переваг, що означає потенційну можливість їх продукції бути успішно реалізованою на ринку. В умовах посилення конкуренції ця проблема на окремих ринках особливо загострюється. Виробники продукції та послуг змушені постійно відстежувати зміни попиту, вартості сировини та ін. [4].

За останнє десятиріччя склалися нові умови ведення господарської діяльності. Зростаюча конкуренція привела до насичення вітчизняного овочевого ринку продукцією. Це ставить перед регіональними виробниками завдання зберегти ринок збуту і, по можливості, його розширити, збільшити власну ринкову частку або знайти нову нішу. В умовах конкуренції змінюється підхід до ціноутворення, гостро постають питання планування товарного асортименту. Змінилася система товарору-ху овочевої продукції за рахунок перетворення колишніх і появи нових суб'єктів господарської діяльності на шляху товару від виробника до кінцевого споживача, що сприяє формуванню нових каналів збуту, перерозподілу їх за значущістю для підприємств.

На сучасному етапі розвитку економіки України актуальним питанням є пошук шляхів ефективного функціонування її аграрного сектору, зокрема й продовольчого ринку, що істотно впливає на забезпеченість населення продуктами харчування й зміцнення продовольчої незалежності країни.

Система механізмів державної підтримки аграрної сфери в розвинених країнах характеризується не стільки стимулюванням виробництва (хоча, наприклад, податки виступають як механізм стимулювання сільськогосподарського виробництва або його обмеження, а зниження податкового тиску дає змогу на макроекономічному рівні підвищити стабільність функціонування господарського механізму фермерського виробництва, збільшити обсяги оборотних засобів і підняти рівень самофінансування), скільки виконанням соціальних завдань: підтримка рівня доходів фермерів, розвиток сільської інфраструктури й природоохоронні заходи. Що стосується державної політики підтримки аграрного сектору в Україні, то вона повинна в сучасних умовах стосуватися насамперед стимулювання вітчизняного виробництва сільськогосподарської продукції та реалізації експорто-орієнтованої стратегії його розвитку, що слугуватиме поштовхом для зростання всієї економіки країни і на цій основі підвищення рівня життя населення.

Для подолання труднощів, пов'язаних із розвитком агропромислового комплексу, необхідно створити механізми активізації інноваційної політики, в основу яких покладена підтримка оптового продовольчого ринку зі своєю системою державних гарантій.

Процес державного регулювання складають правила, які державні органи вводять для заохочення або обмеження економічної діяльності, через встановлення цін, призначення стандартів продукції і регламентацію умов, за яких нові фірми можуть увійти в галузь, а також комплекс заходів, що забезпечують їх виконання. Отже, держава, впливаючи на економічні суб'єкти, заміщує тим самим координацію економіки за допомогою ринку координацією за допомогою держави [6]. До методів

впливу органів державного управління на систему оптових продовольчих ринків можна віднести створення державних організацій і фірм, підтримку кооперації науки та бізнесу [2; 3].

У процесі формування та функціонування овочевого ринку склалися диспропорції, які знайшли своє відображення у відсутності цілорічного надходження в продаж овочів, через недовироблення і нерозвиненість інфраструктури.

Як вважає В. Набоков зі співавторами, до сучасної системи управління агропромисловим комплексом належить висувати такі вимоги: гнучкість до динамічного ринку, оперативність застосування управлінських рішень, забезпечення впровадження нових технологій у виробництво з урахуванням досить складних технологічних процесів у галузях сільського господарства. Розробка та впровадження на підприємствах агропромислового комплексу нововведень можуть істотно перерозподілити сили компаній на ринку, внести новий елемент у їх суперництво за покупця [7].

Серед економічних причин, що стримують розвиток овочівництва, основними є руйнування системи матеріально-технічного забезпечення галузі, диспаритет цін, панування на ринку монополізму та відсутність здорової конкуренції між різними типами господарюючих суб'єктів-виробників, а також відсутність державного впливу на процеси ціноутворення. Структура потреб населення погано ув'язана зі структурою виробництва продукції овочівництва, низьким є рівень маркетингових досліджень цих потреб і переваг, а також форм збуту готової продукції.

На відміну від багатьох зарубіжних країн у нас поширена досить проста з позицій організаційно-технічного рівня форма торгівлі сільськогосподарською продукцією на продовольчих ринках населених пунктів [8].

Висновки. Дослідження теоретичних і практичних питань формування та розвитку овочевого ринку з огляду на продовольче забезпечення населення є актуальним як на державному, так і регіональному рівні. Водночас вивчення ринку закладає основу для оцінки перспектив його розвитку, дає змогу розробити обґрунтовану програму економічного розвитку окремого підприємства, орієнтовану на потреби ринку і тому здатну створити підґрунтя для ефективного ведення господарської діяльності. Крім практичного значення, інформація про стан і розвиток ринку відіграє вирішальну роль у становленні сучасної економічної науки.

Бібліографічний список

1. Агирбов Ю.И. Формирование и развитие регионального плодоовощного подкомплекса / Ю. И. Агирбов // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 1997. – № 8. – С. 20–22.
2. Алтухов А.И. Инновационно-информационное обеспечение развития сельхозпроизводства / А. И. Алтухов, А. Л. Эйдис, И. М. Кузнецов // Экономика, труд, управление в сельском хозяйстве. – 2012. – № 2. – С. 2–6.
3. Алтухов А.И. Совершенствование государственного управления агропромышленным комплексом / А. И. Алтухов, Х. Адуков // Менеджмент и бизнес-администрирование. – 2007. – № 1. – С. 40–54.
4. Бочарова О.Н. Модернизационные и инновационные подходы в управлении АПК / О. Н. Бочарова // Социально-экономические явления и процессы. – 2013. – № 7(053). – С. 19–23.

5. Дьякова Н.В. Государственноерегулирование инновационной деятельности организаций АПК / Н. В. Дьякова, В. И. Набоков, К. В. Некрасов // Аграрный вестник Урала. – 2012. – № 11(103). – С. 76–78.
6. Куницька-Гляш М.В. Європейський досвід державного регулювання та підтримки розвитку аграрного сектору економіки та можливості його застосування в Україні / М. В. Куницька-Гляш // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. Гжицького. – 2011. – Т. 13, № 4(5). – С. 135–144.
7. Набоков В.И. Совершенствование распределительно-сбытовой деятельности организаций АПК / В.И. Набоков, К.В. Некрасов, В. К. Чашин // Аграрный вестник Урала. – 2012. – № 11(106), т. 2. – С.76–78.
8. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій в контексті забезпечення економічної стабільності держави / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 4–12.
9. Статистичний бюлетень «Валова продукція сільського господарства України» за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agroua.net/statistics/>.

Сєвідова І. Сучасні трансформаційні процеси на сільськогосподарському ринку України

Розглянуто стан та розвиток сучасних сільськогосподарських ринків України. Встановлено, що причиною сформованого відставання виробництва овочевої продукції від зростаючих у ній потреб населення є трансформація галузі. Виявлені методи впливу органів державного управління на систему оптових продовольчих ринків. Зазначено, що інформація про стан і розвиток ринку відіграє вирішальну роль у становленні сучасної економічної науки.

Ключові слова: сільськогосподарські ринки, овочева продукція, трансформація, державне регулювання.

Sevidova I. Modern processes of transformation in the agricultural market of Ukraine

The state and development of modern agricultural market of Ukraine. It was established that the cause of the prevailing backlog of products from the production of vegetable growing needs of the population it is the transformation of vegetable. Identified methods of government influence on the system of wholesale food markets. It is concluded that information on the status and development of the market plays a crucial role in the development of modern economic science.

Key words: agricultural markets, vegetable production, transformation, government regulation.

Сєвидова І. Современные трансформационные процессы на сельскохозяйственном рынке Украины

Рассмотрено состояние и развитие современных сельскохозяйственных рынков Украины. Установлено, что причиной сложившегося отставания производства овощной продукции от растущих в ней потребностей населения является трансформация отрасли. Выявлены методы воздействия органов государственного управления на систему оптовых продовольственных рынков. Указано, что инфор-

мация о состоянии и развитии рынка играет решающую роль в становлении современной экономической науки.

Ключевые слова: сільськогосподарські ринки, овочна продукція, трансформація, державне регулювання.

УДК 338.43.01/.02

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

І. Дроздяк, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Вивчення досвіду трансформацій в більшості країн Центральної та Східної Європи показало, що формування ефективніших господарських систем – процес поступовий, органічно пов'язаний з відповідним нарощуванням реального капіталу й інвестицій в структурне та якісне оновлення приватизованих об'єктів. Однією з основних помилок у цих країнах була думка про те, що аграрна реформа полягає, головним чином, у простому розподілі та наданні землі. На жаль, ця помилка повторена і в Україні – створення власника землі не перетворилось автоматично на створення господаря на ній. У результаті рівень аграрної економіки й стан сільських територій в країні вкрай незадовільні, хоча сільське господарство та переробка його продукції як сировини дають основну частину експортних надходжень. Це свідчить лише про набагато гірший стан справ в інших галузях національної економіки і про недостатню обґрунтованість її державного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи стан і тенденції розвитку аграрного сектору економіки в ринкових умовах, вчені-економісти завжди наголошували на необхідності докорінних змін у державному регулюванні виробничого процесу і водночас послабленні державного втручання у виробничо-господарські функції сільськогосподарських підприємств. Окреслене коло проблем ґрунтовно висвітлене у працях П. Саблука, П. Гайдуцького, І. Кириленка, М. Маліка, В. Мессель-Веселяка, В. Андрійчука, Г. Черевка та ін. Ми поділяємо думку науковців, які вважають, що державна економічна політика є основою державного регулювання економіки [3]. Державне регулювання аграрної сфери економіки становить собою процес впливу на її розвиток доповненням стимулів ринкового механізму і створенням за рахунок цього можливості суб'єктам господарювання здійснювати прибуткову діяльність, поліпшувати свої конкурентні позиції [1, с. 119]. Однак нинішня ситуація в аграрному секторі, яка опосередковується ринками різних видів продукції, вимагає нових підходів з боку державних структур до вирішення проблеми забезпечення населення продуктами харчування згідно з науково обґрунтованими нормами. Залишаються невирішеними питання врегулювання взаємовигідних відносин як у самій сфері АПК, так і між нею та галузями народного господарства країни, які причетні до розвитку аграрного сектору, що також вимагає

